

SXEDIO.GC2

28.6.1953: ΔΕΞΙΟΙ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΟΙ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΟΥΝ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟ ΣΕ ΚΟΙΝΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙ ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΗΕ ΚΑΙ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΛΑΟ

Δυο ημέρες πριν από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης στον ιερό ναό Φανρωμένης στη Λευκωσία που συγκάλεσε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος για τις **28** Ιουνίου **1953** όταν ο Κυβερνήτης Αντρίου Ράϊτ απαγόρευσε τη διοργάνωση συλλαλητηρίου στο στάδιο της Λευκωσίας, ο Μακάριος είχε ξεκαθαρισμένο στο νου του τι θα έκαμνε μετά από αυτό κι'έτσι η πραγματοποίηση της συγκέντρωσης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως επικύρωση της γραμμής που θα εφάρμοζε.

Έτσι σε συνέντευξη του στο Ελληνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) που μεταδόθηκε στις **26** Ιουνίου ο Μακάριος ανέφερε ότι η στάση της αγγλικής κυβέρνησης θα αντιμετωπισθεί με διεθνή προβολή του Κυπριακού και ότι ήταν ήδη έτοιμη η αίτηση "ήτις θα υποβληθή εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών".

Η συγκέντρωση στη Φανερωμένη ήταν πανηγυρική. Όλη η Λευκωσία και ιδιαίτερα ο χώρος γύρω από την Εκκλησία ήταν διακοσμημένος με ελληνικές σημαίες και πανό που κρατούσαν νέοι, μέλη της ΠΕΟΝ.

Στη συγκέντρωση αντιπροσωπεύθησαν οργανώσεις σωματεία και κόμματα και τα δημαρχεία όλης της νήσου περιλαμβανομένης και της ηγεσίας του ΑΚΕΛ με επικεφαλής τον Εζεκία Παπαϊωάννου και των αριστερών δημάρχων.

Μια εικόνα της κατάστασης έδωσε η εφημερίδα του ΑΚΕΛ "Νέος Δημοκράτης" που είχε κάθε λόγο να πανηγυρίζει γιατί ικανοποιείτο σε μεγάλο βαθμό ένα αίτημα της Αριστεράς:

"Μέλη του ΚΕΚ και μέλη του ΑΚΕΛ, μέλη της ΠΕΚ και μέλη της ΕΚΑ, μέλη της ΣΕΚ και μέλη της ΠΕΟ, μέλη της ΠΕΟΝ και μέλη της ΑΟΝ, συγκεντρώθηκαν στον ίδιο τόπο, ταξίδευσαν στο ίδιο αυτοκίνητο, τραγούδησαν

το ίδιο τραγούδι, διαδήλωσαν τους ίδιους άσβεστους ενωτικούς πόθους, σχημάτισαν από κοινού τη λαοθάλασσα της Φανερωμένης. Τι μπόδιζε να στεφανώσει την προχθεσινή εκδήλωση ο επίλογος μιας εθνοσυνέλευσης της Αρχιεπισκοπής, με συνέδρους όλους τους εκλεκτούς του Κυπριακού λαού;"

Εξ άλλου το "Εθνος" της Εθναρχίας δίδοντας μια εικόνα της ατμόσφαιρας και των συνθηκών που επικρατούσαν στη Φανερωμένη απέφυγε να αναφερθεί στη παρουσία του Εζεκία Παπαϊωάννου. Εγγραψε η εφημερίδα:

"Μέσα εις μίαν ατμόσφαιραν ακράτου ενθουσιασμού και εθνικού μεγαλείου ο ελληνικός κυπριακός λαός διεδήλωσε την πρωίαν της προχθές Κυριακής κατά τον πλέον επίσημον και κατηγορηματικόν τρόπον την αναλλοίωτον και αμετάτρεπτον του απόφασιν να ζήση ελεύθερος, ενούμενος μετά της μητρός Ελλάδος. Δεκάδες χιλιάδων λαού προσέτρεξαν εξ όλων των πόλεων, κωμοπόλεων και χωρίων της νήσου και κατέκλυσαν τον ιερόν ναόν Φανερωμένης και τας πέριξ αυτής οδούς, προς διατράνωσιν της ακλονήτου Ενωτικής αξιώσεως και εις ένδειξιν διαμαρτυρίας κατά της ξενοκρατίας, η οποία επιμένει να θεωρή το κυπριακόν ζήτημα ως "κλειστόν".

Ουδέποτε προηγουμένως ο ιερός χώρος του ιστορικού ναού και η πέριξ αυτού περιοχή εγνώρισαν παρομοίαν ανθρωποθάλασσαν, η οποία έδωσε "το παρόν" εις την πρόσκλησιν του Εθνάρχου, αποδείξασα ταυτοχρόνως, διά της απολύτου τάξεως, η οποία ετηρήθη, το πνεύμα του ανωτέρου πολιτισμού, το οποίον χαρακτηρίζει τον Κυπριακόν λαόν. Η αγωνιστική διάθεσις του πλήθους και αι συγκινητικάί αυτού εκδηλώσεις θα μείνουν αλησμόνητοι και αποτελούν νέον ξεκίνημα ειρηνικών αγώνων, διά την προσαγωγή του ζητήματος μας προ του ΟΗΕ, αρκετοί ξένοι, οι οποίοι παρέστησαν εις την δέησιν, δεν ηδύναντο να συγκρατήσουν τα δάκρυά των προ των πρωτοφανών, αυθορμήτων και ενθουσιωδών

εκδηλώσεων του λαού μας.

Ο ιερός ναός Φανερωμένης, ο οποίος ήτο θαυμασίως διακοσμημένος με τα εθνικά χρώματα επληρώθη ασφυκτικώς κόσμου από της ογδότης πρωΐνης. Πανηγυρική ήτο επίσης η όψις της Κυπριακής πρωτεύουσας, η οποία έπελεξεν εις πέλαγος Ελληνικών σημαίων. Επιβλητικάί αι πομποί σημαιοστολίστων αυτοκινήτων, κατέφθانون συνεχώς εκ των λοιπών πόλεων και της υπαίθρου, υπό τα ζωηρά χειροκροτήματα και τας επευφημίας του πλήθους, το οποίον ήτο συγκεντρωμένον εις την οδόν Λήδρας και προ του ναού Φανερωμένης. Εις τας εκδηλώσεις αυτάς οι εντός των αυτοκινήτων απήντων με ζητωκραυγάς υπέρ της ενώσεως. Διαρκώς νέαι χιλιάδες λαού προσετίθεντο εις τα πέριξ της εκκλησίας πλήθη, τα οποία υπεδέχθησαν με ενθουσιώδεις εκδηλώσεις τα μέλη της ΠΕΟΝ, τα οποία κατέφθασαν κρατούντα μεγάλας πινακίδας με ενωτικά συνθήματα,

Περί την **10.15** π.μ. κατέφθασαν εις τον ναόν υπό τα χειροκροτήματα και τας ζητωκραυγάς του λαού ο Δήμαρχος Λευκωσίας κ. Θ. Δέρβης, ο αντιδήμαρχος κ. Γ. Πούλιας και τα Ελληνικά μέλη του δημοτικού Συμβουλίου, αμέσως δε ηκολούθησαν η άφιξις των μελών του Εθναρχικού Συμβουλίου και των δημάρχων όλων των πόλεων και κωμοπόλεων, μετά των μελών των δημοτικών συμβουλίων των.

Επίσης έλαβον θέσεις εντός του ναού, εκπρόσωποι κομμάτων, οργανώσεων και σωματείων μετά των λαβάρων των.

Την **10.30** π.μ. ακριβώς κατέφθασεν η Αυτού Μακαριότης ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης κ.κ. Μακάριος, μετά των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Πάφου, Κιτίου και Κυρηνείας, του Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Σαλαμίνας των Πανοσιολ. Ηγουμένων των ιερών μονών και άλλων αξιωματούχων της κυπριακής εκκλησίας. Τα εντός και εκτός του ναού πλήθη εχαιρέτσαν την άφιξιν του Μακαριωτάτου με ουρανομήκεις ζωτωκραυγάς υπέρ του Εθνάρχου και της ενώσεως και με συγκινητικές εκδηλώσεις πρωτοφανείς

εις την ιστορίαν του ενωτικού μας κινήματος".

Στην αρχή ο Μακάριος απέπεμψε δέηση υπέρ της ένωσης:

"Υπεράγαθε Κύριε, Δημιουργέ του παντός, ο πάσαν την κτίσιν δρακί περιέχων, ο αρρήτω λόγω διακατέχων και διακυβερνών αυτήν, ο το είναι εξ ουκ όντων τοις πάσι δωρούμενος και το ευ είναι πανσόφως τω κόσμω Σου χαριζόμενος, ευδόκησον εξ αγίου κατοικητηρίου Σου και ίδε και επίσκεψαι τον εν τη ιστορικωτάτη ελληνικωτάτη ταύτη Νήσω λαόν Σου, δουλεύντα ξένοις, δυναστευόμενον υπό αλλοεθνών.

Εγέρθητι και και διανάστηθι εις την βοήθειαν αυτού. Εξελού αυτόν εκ της δουλείας και της δυναστείας. Ρύσαι εκ χειρός αδίκου.

Λάλησον αγαθά εν τη καρδία των κρατούντων και κατεξουσιαζόντων αυτού. Γνώρισον αυτοίς τας οδού σου, αποκάλυψον αυτοίς την δικαιοσύνην Σου, δίδαξον αυτούς φοβείσθαι τα Σα προστάγματα.

Ναι Κύριε, ο πάσης αγαθότητος χορηγός, ο της συμπαθείας λιμήν, η της φιλανθρωπίας ακένωτος πηγή, προσπιπτόντας ημάς τη Ση ανεικάστω, αγαθότητι, μη παρίδης δέξαι ημών την παράκλησιν και την ικεσίαν φείσαι ημών, βράβευσον ημίν την λύτρωσιν και την ελευθερίαν, επανάγαγε ημάς εις τους κόλπους της φιλοστόργου ημών Μητρός Ελλάδος, πάντα γαρ δυνατά Σοι, αδυνατεί δε Σοι ουδέν.

Ινα του ανεκτιμήτου αγαθού της ελευθερίας απολαύοντες και χαίροντες επί τούτω και αγαλλόμενοι δοξάζομεν Σε τον Πατέρα και τον Υιόν και Πνεύμα το Άγιον, την μίαν θεότητα και Βασιλείαν, ή πρέπει πάσα δόξα τιμή και προσκύνησις νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν".

Στη συνέχεια ο Μακάριος εκφώνησε την κύρια ομιλία της συγκέντρωσης στην οποία κατηγόρησε την αγγλική Κυβέρνηση ότι "εσκληρύνθη" η καρδία της και έτσι δεν καταλάβαινε με δεήσεις και επικλήσεις υπαινισσόμενος άλλους πιο μαχητικούς αγώνες.

Επίσης επέκρινε την ελληνική Κυβέρνηση για τη στάση της έναντι του αγώνα των κυπρίων και ζήτησε

πιο μαχητική στάση.

Ο Μακάριος είχε όμως και δυο θέσεις που ικανοποιούσαν απόλυτα την Αριστερά:

ΠΡΩΤΟ: Επέκρινε δηλώσεις της ελληνικής Κυβέρνησης ότι το κυπριακό θα λυόταν στα πλαίσια της ελληνοαγγλικής φιλίας- μια θέση που υποστήριζε πάντοτε το ΑΚΕΛ και γενικά η Αριστερά παράταξη.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Επανελάβε ότι στην προσπάθεια του θα έτεινε και το δεξί και το αριστερό του χέρι αξιώνοντας βοήθεια από όλους- μια δεύτερη επίσης θέση που υποστήριζε και αξίωνε το ΑΚΕΛ τονίζοντας ότι έπρεπε η Κύπρος να στραφεί και προς τον ανατολικό κόσμο.

Όμως ο Μακάριος κάλεσε όλους υπό την ηγεσία της Εθναρχίας, χωρίς να αναφερθεί στις αξιώσεις του ΑΚΕΛ για κοινούς αγώνες και κοινή πρεσβεία και ενέργειες.

Είπε στην ομιλία του ο Μακάριος:

" Της δούλης Πατρίδος η φωνή ως σάλπισμα προσκλητήριο σήμερον αντήχησε και εις εθνικόν συναγερμόν τα τέκνα της εκάλεσε, συναγερμόν προς διαμαρτυρίαν κατά της συνεχίσεως της ανεπιθυμήτου ξένης κατοχής και προς διαδήλωσιν αμετακλήτου αποφάσεως διά του αγώνος τη συνέπειαν μέχρις ότου απαλλαγώμεν του αγγλικού ζυγού, τον οποίον η δύναμις της ανόμου βίας προσέδεσε επί του τραχήλου μας.

Εν τη επιθυμία του ο Κυρίαρχος να μη ακούση τη φωνήν της Κύπρου πλήττουσαν οχληρώς τα ώτα του απηγόρευσε συγκρότησιν συλλαλητηρίου εντός του σταδίου Λευκωσίας. Ηθέλησε κατ' αυτόν τον τρόπον να καταπνίξη την φωνήν του δικαίου μας. Αλλά ποια δύναμις είναι τόσον ικανή, ώστε στιγμή να επιβάλη εις την φωνήν της ελευθερίας; Και αν σήμερον δεν ηκούσθη η φωνή μας από του ιερού αυτού χώρου και μεγαφώνως μεταδίδεται ώστε βαρύτονος να πλήξη και τας ακοάς των κωφευόντων άγγλων κυριάρχων. Και ασίγητος πάντοτε θα είναι εφ' όσον ασίγητος και ο πόθος της εθνικής ελευθερίας. Ούτε συλλαλητηρίων απαγόρευσις

ούτε φυλακίσεως ποινή, ούτε εξορίας τιμωρία, ούτε μέτρα άλλα καταπιεστικά και ανελεύθερα, θα καταπονούν την φωνήν της Κύπρου μας.

Η δε παλλαϊκή σημερινή συγκέντρωσις εις τον χώρον τούτον του ιερού ναού Φανερωμένης με τον έκδηλον ενθουσιασμό και την αγωνιστικήν διάθεσιν, αποτελεί τη δέουσαν απάντησιν εις του Αγγλου Κυβερνήτου την ιταμήν απάντησιν ότι η Βρετανική Κυβέρνησις ούτε το δημοψήφισμα του 1950 αξιοποιεί, ούτε νέον δημοψήφισμα, βάσει της κατά την 16ην παρελθόντος Δεκεμβρίου αποφάσεως των Ηνωμένων Εθνών περί αυτοδιαθέσεως, επιτρέπει, ούτε και προτίθεται απαλλαγήν της νήσου από της αγγλικής κυριαρχίας. Πικρίαν εδοκιμάσαμεν εκ της απαντήσεως αυτής ουχί όμως και έκπληξιν. Εις εβδομήκοντα και πέντε έτη, Αγγλικής κυριαρχίας επί της Κύπρου πείραν πικράν ελάβομεν και αρκούντως περί των Αγγλων εδιδάχθημεν. Με αγανάκτησιν όμως εκρούσαμεν την ωμήν αυτή απάντησιν. Και ο σημερινός εθνικός συναγερμός είναι έκφρασις αγανακτήσεως κατά της ανελευθέρου στάσεως της Μ. Βρετανίας έναντι της ελληνικής αυτής Μεγαλονήσου, η οποία είναι τμήμα της Ελλάδος και επιθυμεί να ενωθή με την Ελλάδα. Ο σημερινός συναγερμός αποτελεί διαμαρτυρίαν κατά των προθέσεων της Μ. Βρετανίας να διαιωνίση επί της πατρίδος μας το δουλικόν και ανυπόφορον τούτο καθεστώς. Αποτελεί συγχρόνως ο συναγερμμός αυτός και κατήγορον φωνήν κατά της Μ. Βρετανίας, η οποία καταπατεί το πανανθρώπινον δικαίωμα της ελευθερίας και κρατεί υπό δουλείαν τον Κυπριακόν λαόν.

Κατηγορούμεν την Μ. Βρετανίαν ως ασυνεπή προς υποσχέσεις και διακηρύξεις της. Κατηγορούμεν την Μ. Βρετανίαν ως ασεβή προς τας ιδίας αυτής υπογραφάς, Κατηγορούμεν την Μ. Βρετανίαν ως εναντιουμένην προς την διεθνώς αναγνωριζομένην αρχήν της αυτοδιαθέσεως των λαών.

Όταν ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος εκηρύχθη, διεκήρυξαν οι Αγγλοι ότι πολεμούν διά την ελευθερίαν και την αυτοδιάθεσιν των λαών. Την αρχήν

όμως της αυτοδιαθέσεως δεν εφαρμόζουν οι Αγγλοι εις την περίπτωση της Κύπρου. Με την κήρυξιν του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, εκάλεσαν οι Αγγλοι και τους Κυπρίους να λάβουν μέρος έξωθεν στρατολογικών γραφείων της Κύπρου, ανήρτησαν πινακίδας με την επιγραφήν η οποία θα παραμένη εις την ιστορίαν ως ο κυνικώτατος εμπαιγμός δούλων: "Κύπριοι εγγραφήτε εις τον στρατόν διά την Ελλάδα και την ελευθερίαν".

Ενεγράφησαν χιλιάδες κύπριοι εις τον αγγλικόν στρατόν και αιμοδότησαν αφθόνως την Μ. Βρετανίαν, η οποία όμως μετά το πέρας του πολέμου, αντί ελευθερίας έδωσεν επανειλημμένως την αυταρχικήν απάντησιν ότι κλειστόν είναι το ζήτημα της Κύπρου. Όταν ο σημερινός πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας επεσκέφθη την πατρίδα μας, είπεν ότι αντιλαμβάνεται ως φυσικόν τον ενικόν πόθον των κυπρίων, τον αντιλαμβάνεται ως φυσικόν χωρίς όμως να τον σέβεται.

"Ουδείς λαός παρά την θέλησιν του θα κρατήται εντός των πλαισίων της βρεττανικής Κοινοπολιτείας, διεκήρυξαν οι Αγγλοι. Και όμως παρά την θέλησιν του κατακρατείται ο κυπριακός λαός, εντός των ασφυκτικών δι' αυτόν πλαισίων της βρεττανικής Κοινοπολιτείας. Εμφανίζονται οι Αγγλοι επί της διεθνούς σκηνής υποκριτικώς υπερμαχούντες της ελευθερίας των λαών, ενώ οι ίδιοι κροτούν λαούς υπό δουλείαν. Υπέγραψαν οι Αγγλοι διακηρύξεις περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων διά να αποσύρουν όμως την υπογραφήν των εις το ζήτημα της Κύπρου και να συνεχίσουν καταφώρως αδικούντες τον Κυπριακόν λαόν.

Δέησιν προς τον Υψιστον σήμερον απευθύνομεν όπως λαλήση αγαθά εις τας ακoάς των κυριάχων και διδάξη τούτους "οδόν εν η παρεύσονται". Αλλά περί των Αγγλων δύναται να επαναληφθή η αρχαία προφητεία "Ακοή ακούσουσι και ου μη συνώσι και βλέποντες βλέψουσι και ου μη ίδωσιν". Ακούουν οι Αγγλοι, αλλά παρακούουν και ουδέποτε εισακούουν. Βλέπουν, αλλά κυρίως υποβλέπουν και εις το ίδιον συμφέρον πάντοτε

αποβλέπουν. Εσκληρώθη γαρ η καρδία αυτών και ούτε με δεήσεις ούτε με επικλήσεις μεταβάλλονται. Δημιουργεί δι' αυτούς δίκαιον η δύναμις της αδίκου βίας και υπαγορεύει την ηθικήν πολιτικήν των ουχί το θεόν δίκαιον ή το ανθρώπινον δικαίωμα, αλλά το πνεύμα του συμφέροντος.

Και με τοιούτον πνεύμα εφαρμόζουν εις την Κύπρον σχέδια αφελληνισμού και πολιτική στραγγαλισμού του εθνικού μας πόθου.

Επεμβαίνουν εις την παιδείαν μας παρεμποδίζοντας την εθνικήν μόρφωσιν των τέκνων μας και επιζητούντες να δημιουργήσουν νεολαίαν μη έχουσαν εθνικήν συνείδησιν, υποσκάπτοντες κατ' αυτόν τον τρόπον τα εθνικά θεμέλια του τόπου μας με ανώτερον σκοπόν τον αφελληνισμόν μας, εφαρμόζουν οικονομική πολιτική αποβλέπουσαν εις την αλλοίωσιν και υποδούλωσιν του εθνικού φρονήματος μας. Εφαρμόζουν νόμους ανελευθέρους διά να καταπνίγουν τας εθνικάς μας εκδηλώσεις.

Αλλ' εις μάτην πάντα ταύτα. Και ας ακούσουν της Κύπρου οι αυθένται και καλώς σας εννοήσουν ότι το εθνικόν φρόνημα του Κυπρακού λαού δεν υποδουλώνεται, αλλά πιεζόμενον χαλκεύεται και ακμαιότερον καθίσταται. Γιγαντούται η θέλησις του και γίνεται ζωηρότερος ο εθνικός του πόθος, όταν ακούη αυταρχικάς δηλώσεις ότι κλειστόν είναι το ζήτημα της Κύπρου και κλειστόν θα παραμείνη, κλειστόν ας το νομίζουν οι Αγγλοι, αλλά κλειστόν δεν είναι και ανοικτόν θα παραμένη και θα κλείση μόνον τότε, όταν η Κύπρος ενωθή, και θα ενωθή με την Ελλάδα. Άνεμος ελευθερίας πανταχόθεν πνέει σήμερον κατακρημνίζων τα καθεστώτα αποικίας και ως θλιβερά μόνον ανάμνησις θα υπάρχη πλέον ο αποικιακός θεσμός. Αλλαξαν οι καιροί και οι αντιλήψεις, απέθανε και ετάφη η βάρβαρος αντίληψις ότι οι άνθρωποι γεννώνται διά να είναι άλλοι ελεύθεροι και άλλοι να είναι δούλοι. Εξύπνησαν οι δούλοι λαοί και συντρίβουν με ορμήν τας δουλικάς αλύσεις. Και ουδεμία δύναμις υλική είναι ικανή διά να αντιστή εις την πνοήν του πνεύματος της ελευθερίας, το

οποίον ζωφόρον έπνευσε και από τον λήθαργον, εξύπνησε τους δούλους και αυτή ακόμα την φυλή των Μάου-Μάου.

Υπό την πίεσιν των γεγονότων ηναγκάσθησαν οι Άγγλοι να παραχωρήσουν ελευθερίαν εις τους στερουμένους ιστορικού παρελθόντος και ευρισκομένους εις κατώτερον επίπεδον πολιτισμού, ενώ κρατούν υπό δουλείαν λαόν ιστορικόν και πολιτισμένον, τον Κυπριακόν λαόν. Ουδείς βαβαίως φθόνος, διότι οι λαοί αυτοί απολαμβάνουν του αγαθού της ελευθερίας. Χαράν αντιθέτως δοκιμάζομεν βλέποντες εξαφανιζόμενα το εν μετά το άλλο τα αποικιακά καθεστώτα, Πικρίαν όμως αισθανόμεθα διότι υφίσταται ακόμη εις την Κύπρον καθεστώς τοιούτον και διά μεθόδων απαραδέκτων επιζητείται η διατήρισις του προς όνειδος κατά του πολιτισμού του 20ου αιώνος και προς στίγμα γενικώς κατά του ανθρωπισμού.

Διά μίαν ακόμη φοράν σήμερα εν παλλαϊκώ συναγερωμά πανηγυρικώς διαδηλούμεν ενώπιον Θεού και ενώπιον ανθρώπων, ότι μισούμεν την δουλείαν και ελευθερίαν αξιούμεν και υπέρ της ελευθερίας, θα συνεχίσωμεν τον αγώνα και διά την ελευθερίαν δίδομεν τίμημα οιονδήποτε, εξ Αυτής και δι' Αυτής υπέρ Αυτής και δι' Αυτήν εμπνεόμεθα και εμπυχούμεθα, ζώμεν και αποθνήσκομεν. Κακώς δε υπολογίζει η Μ. Βρετανία αν νομίζει ότι με απειλές ή μειδιάματα, με μέτρα ανελεύθερα, φυλακάς ή εξορίας η με άλλο ο,τιδήποτε θα αλλάξωμεν το εθνικόν μας φρόνημα, ή θα ησυχάσωμεν ή θα υποστείλωμεν την ενωτικήν σημαίαν. ΟΧΙ. Επί αιώνας είμεθα δούλοι αλλ' αδούλωτοι Έλληνες εμείναμεν. "Αλλάξαμεν πολλούς σφέντες, δεν αλλάξαμεν όμως καρδιά". Και δεν θα αλλάξωμεν καρδιά ούτε από τον Άγγλον αυθέντην.

Έλληνες Κύπριοι,

Ψυχικώς αδούλωτοι και αλύγιστοι ας βαδίσωμεν τον δρόμον προς τα εθνικά πεπρωμένα. Ας μη φοβηθώμεν και ας μη πτοηθώμεν. Υπό το φως της ημέρας υψηλότερον σήμερα, ας στήσωμεν την σημαίαν της

ελευθερίας και ας κτίσουν και άλλας φυλακάς, αν θέλουν οι Κυρίαρχοι. Νόμους ανελευθέρους ας ψηφίσουν και άλλους και μέτρα καταπιέσεως ας λάβουν οιασδήποτε. Γνωρίζομεν ότι τραχύς είναι ο δρόμος μας, και οδοφραγμάτων πλήρης. Δεν μυωπάζομεν προ των δυσκολιών προς την εθνικήν αποκατάστασιν. Δεν θα υποχωρήσωμεν όμως προ οιασδήποτε δυσκολιών και δεν θα σταματήσωμεν προ οιασδήποτε εμποδίων. Και δεν θα λυγίσωμεν προ οιασδήποτε βίας. Και δεν θα απογοητευθώμεν από οιασδήποτε προσωρινάς αποτυχίας. Και δεν θα υποστείλωμεν την ενωτικήν σημαίαν. Και δεν θα γίνωμεν Αγγλοι. Και δεν θα μείνωμεν δούλοι.

Με ακράδαντον την πίστιν εις τον τελικόν θρίαμβον του δικαίου μας θα συνεχίσωμεν τον αγώνα μέχρι της νίκης. Εκ της ελληνικής ιστορίας γνωρίζομεν καλώς, ότι με αγώνας η ελευθερία κατακτάται. Δεν λαμβάνεται ως δώρον, αλλ' ως έπαθλον αγώνων. Εκ της αγγλικής ιστορίας γνωρίζομεν καλώς ότι οι Αγγλοι δεν δίδουν την ελευθερίαν εις τους δούλους λαούς των, παρά μόνον εις εκείνους, οι οποίοι είναι ικανοί και μόνοι να την πάρουν,

Πρόδηλον εντεύθεν οποίον το ιερόν καθήκον μας, δι' αγώνων θα ανακτήσωμεν την ελευθερίαν μας και ουχί δι' εκκλήσεων προς τα δήθεν φιλελεύθερα αισθήματα των Αγγλων ή δι' επικλήσεων προς τα δήθεν φιλελεύθερα αισθήματα των Αγγλων ή δι' επικλήσεων της ελληνοβρετανικής φιλίας. Επανειλημένως άλλωστε εδοκιμάσαμεν αμφοτέρα. Φιλία ελληνοβρετανική είναι απαράδεκτος εκ μέρους του ελληνικού λαού, εφ' όσον είναι αύτη μονόπλευρος και ετεροβαρής και εν ονόματι της στραγγαλίζεται η Κυπριακή ελευθερία. Εμπαιγμόν δε νομίζομεν τας εκάστοτε δηλώσεις της ελληνικής κυβερνήσεως ότι το ζήτημα της Κύπρου θα λυθή εντός των πλαισίων της ελληνοβρετανικής φιλίας. Αξιούμεν μετά του πανελληνίου από την Κυβέρνησιν της Ελλάδος, όπως ευτόλμως και αποφασιστικώς χειρισθή το ζήτημα. Αι εκάστοτε δηλώσεις της ελληνικής Κυβερνήσεως επί

του Κυπριακού ζητήματος σαφείς ή συγκεχυμένοι, δεν ικανοποιούν ούτε τους ελευθέρους Ελληνας, ούτε τους δούλους κυπρίους αδελφούς των. Διά δηλώσεων δεν λύεται το ζήτημα, αλλά διά μέτρων αποφασιστικών, ως η εθνική αξιοπρέπεια υπαγορεύει, είχε υποχρεώσει η ελληνική Κυβέρνησις συμμορφουμένη και προ πολλού να έφερε το ζήτημα της Κύπρου ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών προς συζήτησιν και λύσιν. Δεν κατόρθωσεν όμως να υπερνικήση την επιφυλακτικότητα και διστακτικότητά της. Αλλά εις εκείνο, το οποίον η ελληνική Κυβέρνησις διστάζει να προβή, θα προβώμεν ημείς οι ίδιοι.

Στηριζόμενοι εις την απόφασιν της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών της 156ης Δεκεμβρίου του 1952 περί αυτοδιαθέσεως, θα απευθυνθώμεν προς αυτά ζητούντες εφαρμογήν της αρχής της αυτοδιαθέσεως και επί της Κύπρου, αυτήν την απόφασιν διαδηλοί και η σημερινή παλλαϊκή συγκέντρωσις. Γνωρίζομεν ότι και εις τα Ηνωμένα Εθνη θα συναντήσωμεν την αγγλικήν διπλωματίαν δολοπλοκούσαν εις τα παρασκήνια και δραστηρίως αντιδρώσαν διά να μη προβληθή το ζήτημά μας επί της διεθνούς σκηνής.

Παραλλήλως όμως θα εργασθώμεν και ημείς και πάσαν προσπάθειαν θα καταβάλωμεν διά να φθάση η υπόθεσις μας μέχρι της Γενικής Συνελεύσεως. Εις το στάδιον τούτο έχομεν την βεβαιότητα ότι θα κηρυχθούν υπέρ ημών όλα τα φιλελεύθερα και αντιαποικιακά κράτη.

Εν τη προσπάθειά μας να ανακτήσωμεν την επιπόθητον ελευθερίαν τείνωμεν και την δεξιάν και την αριστεράν χείρα διά να δεχθώμεν προσφερομένην βοήθειαν και εξ ανατολών και εκ δυσμών. Αλλ' εάν αποτύχωμεν και εις τα Ηνωμένα Εθνη, τι άλλο έχομε να πράξωμεν; Και εάν η ελληνική Κυβέρνησις εξακολουθή να διατηρή την σημερινήν επιφυλακτικότητά της, τι μόνον δυνάμεθα να κάμωμεν; Πολλά ακόμη. Αλλωστε ούτε εις την ελληνικήν Κυβέρνησιν εξ ολοκλήρου στηριζόμεθα, ούτε εις τα Ηνωμένα Εθνη κατά πάντα

βασιζόμεθα. Στηριζόμεθα προ παντός εις τας ιδίας ημών δυνάμεις και βασιζόμεθα ιδιαιτέρως επί του αγώνος "εις εσωτερικόν". Ηνωμένοι και ομονοούντες υπό την εθναρχικήν σημαίαν να αγωνισθώμεν με συνέπειαν και συνέχειαν, εν η μετά και εν νυκτί, με όλα τα μέσα και με όλους τους τρόπους, προς ένα σκοπόν πάντοτε αποβλέποντες: Την ελευθερίαν και την ένωσιν με την Μητέρα Πατρίδα.

"Ολίγιστοι λαοί είναι τόσον αχρείοι ώστε να προτιμούν αντί των ομοφύλων την διοίκησιν από αλλοφύλους, αλλογλώσσους και αλλοθρήσκους".

Ο Κυπριακός λαός, δεν είναι λαός αχρείος, ώστε να προτιμά αντί ελληνικής την αγγλικήν διοίκησιν. Τους τυχόν δε μεταξύ ημών αχρείους εφιάλτας του Κυπριακού αγώνος, ας απομονώσωμεν και εις όνειδος ας τους παραδώσωμεν. Και όσοι πιστοί και εύορκοι της ιδέας στρατιώται, να βαδίσωμεν εμπρός και πάντοτε εμπρός, αλύγιστοι και απτόητοι να κρατήσωμεν υψηλά την σημαίαν του αγώνος "έως ου ημέρα αυγάση και Φωσφόρος ανατείλη" και εις τον εθνικόν ορίζοντα ανατείλη ο ήλιος της κυπριακός ελευθερίας".

Στο τέλος η συγκέντρωση ενέκρινε ψήφισμα που διάβασε ο Δήμαρχος Λευκωσίας Θεμιστοκλής Δέρβης, με το οποίο τονιζόταν η αποφασιστικότητα του Κυπριακού λαού να συνεχίσει τον αγώνα του και να προσφύγει στον ΟΗΕ:

" Ο Ελληνικός κυπριακός λαος μετά την υπό της αγγλικής Κυβερνήσεως της Νήσου απαγόρευσιν του υπό της Εθναρχίας αυτού προκηρυθέντος εν ανοικτώ χώρω ειρηνικού συλλαλητηρίου, συνελθών σήμερον Κυριακήν, 28ην Ιουνίου 1953 εν τω ιερώ ναώ Φανερωμένης εν Λευκωσία, προσκλήσει του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου και Εθνάρχου αυτού κ.κ. Μακαρίου του Γ, δεηθείς δε του Υψίστου υπέρ της εθνικής αυτού αποκαταστάσεως και ακούσας τον λόγον του Μακαριωτάτου επί της σημερινής θέσεως του εθνικού αυτού ζητήματος ομοφώνως ψηφίζει τα ακόλουθα:

1. Καταδικάζει και καταγγέλλει εις ολόκληρον

τον πεπολιτισμένον κόσμον την ενελευθέραν στάσιν της ξένης κυβερνήσεως της Κύπρου, η οποία διά συνεχών καταπιεστικών, απογοητευτικών και απειλητικών μέτρων ζητεί να καταπνίξη το εθνικόν φρόνημα του ελληνικού Κυπριακού λαού απαιτούντος την διά της ενώσεως της νήσου μετά της μητρός Ελλάδος εθνικήν αυτού αποκατάστασιν.

2. Διακηρύσσει άπαξ έτι ότι δεν θα υποκύψη προ της βίας έχων αμετάκλητον απόφασιν να απαλλαγή από τους Αγγλους κατακτητάς του τους ουδεμίαν σχέσιν έχοντας προς την νήσον ταύτην, την οποίαν κατέχουν ούτοι μόνον διά της βίας των όπλων και να ενωθή με την Ελλάδα, μετά της οποίας συνδέεται αρρήκτως από 4 χιλιάδων ετών διά δεσμών αίματος και πολιτισμού.

3. Καλεί την ελληνικήν Κυβέρνησιν να απαιτήσει, ως έχει αυτή ιεράν υποχρέωσιν, απορρέουσαν εκ της ιστορικής παραδόσεως και της εθνικής αξιοπρεπείας, την πραγματοποίησιν της εθνικής αξιώσεως του ελληνικού Κυπριακού λαού, η οποία είναι αξίωσις ολοκλήρου του Έθνους.

4. Αποφασίζει μετά την άρνησιν της ξένης Κυβερνήσεως της νήσου να ανταποκριθή εις το αίτημα αυτού περί ενώσεως, σεβομένη ούτω τας αρχάς της αυτοδιαθέσεως, τας οποίας διεκήρυξεν αυτή και υπέγραψε και διά τας οποίας ηγωνίσθη εις δύο παγκοσμίους πολέμους μετά της μητρός Ελλάδος, να απευθυνθή προς τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνων και να ζητήσει παρ' αυτού την εφαρμογήν και εις την Κύπρον των αρχών της αυτοδιαθέσεως.

5. Αναθέτει εις τον Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου και Εθνάρχην αυτού κ.κ. Μακάριον να απευθυνθή εξ ονόματος αυτού εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών, καταγγείλη την ιμπεριαλιστικήν έναντι του νομίμου δικαιώματος του ελληνικού Κυπριακού λαού στάσιν της αγγλικής κυβερνήσεως και ζητήσει παρ' αυτού την εφαρμογήν της αρχής της αυτοδιαθέσεως και εις την Κύπρον, συμφώνως προς το θεμελιώδες καταστατικόν αυτού, τας συνεχείς διακηρύξεις του και την απόφασιν της

Γενικής Συνελεύσεως της **16ης** Δεκεμβρίου **1952**".